

■
EBÛ ABDURRAHMAN ES-SÛLEMÎ,
İLK ZÂHİD VE SÛFİLER TABAKÂTU'S-SÛFİYYE,
Çev.: Abdurrezzak Tek,
Bursa Akademi, Bursa 2018, 702 S.

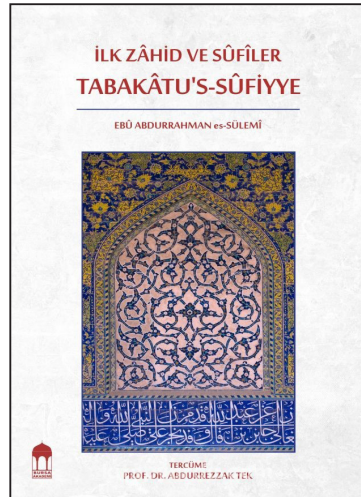
Yüksek Lisans Öğrencisi

SİNAN BADAY

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

orcid.org/0000-0001-6936-0475

sinanbaday@hotmail.com

Onlar; bu ümmet arasında peygamberlerin vârisleri olup tevhîdî hakikatlerin erbâbı, ilhâma mazhar (muhaddes), doğru firâsete ve güzel âdâba sahip, kıyamete kadar peygamberlerin yollarına tâbî olan kimselerdir. (Sülemî - Mukaddime)

İslam tarihinde iz bırakmış kişilerin hayatları öteden beri insanların ilgisini çekmiş, araştırmalara konu olmuştur. İşte bu merakın izâle edilmesi amacıyla tabakât kitapları müellifler tarafından kaleme alınmıştır.

Tanıtıma konu olan eserin müellifi Ebû Abdurrahman es-Sülemî (ö. 412/1021), İslam tarihine damga vurmuş önemli alimlerdenidir. Kendisi Horasan bölgesinde yaşamış, ilim tahsili amacıyla birçok seyahatlerde bulunmuştur. Kendisine farklı branşlarda yüzden fazla eser nispet edilmekte olup kendisi devrin ilim ve devlet adamlarınca takdir edilmiştir. Bunlardan Kur'an-ı Kerim'in baştan sona tasavvufi yorumlarını içeren işârî tefsir örneği *Hakâiku't-tefsîr*, Melâmiyye hakkında *Risâletü'l-Melâmetiyye*, fütüvvet ile ilgili *Kitâbü'l-fütüvve* adlı eserleri, alanlarında öncü nitelik taşımaktadırlar. Tabakâtu's-sûfiyye isimli çalışması da bu alanda günümüze ulaşmış en eski biyografi derlemesidir.

Sülemî, Tabakâtu's-sûfiyye'yi kaleme almadan önce sahabe, tabiîn ve tebeu't-tabiîn dönemlerindeki zahidleri anlatan *Kitâbü'z-zühhd* adında bir eser daha vermiş ancak bu çalışması günümüze ulaşamamıştır. Ayrıca seksen dört kadın sûfiden bahsettiği *Zikrû'n-nisveti'l-müte'abbidâti's-sûfiyyât* isimli çalışması da bu alana sunduğu diğer eserlerindedir. Tabakâtu's-sûfiyye, Sülemî'nin talebesi Kuşeyrî'nin *Risâletü'l-Kuşeyriyye'sine*, Ebu Nuaym İsfehânî'nin *Hilyetü'l-evliyâ'sına* ve Abdurrahman Câmî'nin *Nefahâtü'l-üns'üne* kaynaklık etmiştir.

Eser, mütercimim önsözü ve müellifin mukaddimesinden sonra, beş bölümden meydana gelmektedir. Sufileri beş tabakaya ayırarak değerlendiren Sülemî, her bölümde bir tabakaya yer vermiştir. İlk dört tabakada yirmi, son tabakada ise yirmi dört olacak şekilde toplam yüz dört sûfî hakkında malumat verilmiştir. Tabakaların hangi sebeple ayrıldığı bilinmemekle beraber kronolojik bir sıra ile tertip edildiği izlenimine varılmaktadır. Ancak buna titizlikle riâyet edilmediği de söylenebilir.

Eser, hicri üçüncü asrın başlarından dördüncü asrın sonlarına kadar, yaklaşık iki yüz senelik bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Eserde bahsedilen sûfilerin hayatları hakkında kısa malumat ile yetinilmiş daha ziyâde özlü sözlerine yer verilmiştir. Mutasavvıflardan bir kısmının vefat tarihleri zikredilmemiştir. Kendilerinden rivayet edilen hadis-i şerifler, senetleriyle birlikte nakledilmiştir. Sûfilerin hikmetli sözleri dahi senetleriyle bildirilmiştir. Bu hikmetli sözler mensur ve manzum şekilde sunulmuştur. Ayet-i kerimelerin yerleri, hadis-i şeriflerin kaynakları, dipnotlarda gösterilmiştir. Müellif, daha önceki eserlerinde anlattığı menkibeleri bu eserde tekrarlamadığını ancak isnâdı farklı olanları zikrettiğini, eserin hâtime kısmında bildirmekte, kitabını dua ile sonlandırmaktadır.

Mütercim Abdurrezzak Tek'in sade ve akıcı üslûbu okuyucuyu yormamaktadır. Arapça metin ile tercümesinin karşılıklı basılması, karşılaştırmalı okumaya imkan sunmaktadır. Kitabın sonuna eklenen dizin, araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır.

Tabakâtu's-sûfiyye, sadece tasavvufa ilgi duyanlar için değil, ilahiyat alanında araştırma yapanların da kütüphanesinde bulunması fayda mülâhaza edilen kaynak nitelikteki eserlerdendir. Tercüme ile asıl metnin tek cilt halinde bir arada sunulması ulaşılabilirlik ve kullanım açısından avantaj sağlamaktadır.

Dini ve kültürel geniş ürün çeşitliliğine sahip Bursa Akademi tarafından yayın hayatına kazandırılan eserin kapağına, İslam sanatlarından bir kompozisyon yerleştirilmiştir. Bu estetik süslemenin sülüs hat ile yazılmış çini kısmında, Necran Hristiyanları'ndan bir grubun Peygamber Efendimize (sav) gelmesini bildiren hadis-i şeriften bir parça görünmektedir. Bu kıymetli eseri dilimize kazandıran Abdurrezzak Tek'e ve neşreden Bursa Akademi'ye teşekkür ederiz.